

האם דברים האסורים מפני מרעית עין דעובדין דחול אסורים ג"כ

בתדרי חדרים?

אליעזר דיינה, ediena@torontotorah.com

א. עיין היטב בגמ' רש"י ותוס'

ב. פני יהושע מסכת ביצה דף כט עמוד ב

ובלא"ה יש לי לדקדק על מה שכתבו התוס' לחלק בין שבת ליו"ט משום דבשבת אינו יכול להוציא לחוץ ואין רואין אותו, משא"כ ביו"ט דרואין אותו וכו' דאם כן תיקשי לרב דאמר כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית עין אפילו בחדרי חדרים אסור ויש ליישב וק"ל:

ג. תלמוד בבלי מסכת ביצה דף ט עמוד א

משנה. בית שמאי אומרים: אין מוליכין את הסולם משוכך לשובך, אבל מטהו מחלון לחלון, ובית הלל מתירין. גמרא. אמר רב חנן בר אמי: מחלוקת ברשות הרבים, דבית שמאי סברי: הרואה אומר: להטיח גגו הוא צריך, ובית הלל סברי: שובכו מוכיח עליו. אבל ברשות היחיד - דברי הכל מותר. - איני? והא אמר רב יהודה אמר רב: כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין - אפילו בחדרי חדרים אסור! - תנאי היא, דתנאי: שוטחן בחמה אבל לא כנגד העם, רבי (אליעזר) + מסורת הש"ס: אלעזר + ורבי שמעון אוסרין.

ד. רש"י מסכת ביצה דף ט עמוד א

משנה. אין מוליכין את הסולם - קא סלקא דעתך: סולם המיוחד לכך, וניכר שהוא של שובך, וטעמא דבית שמאי מפרש בגמרא, דאסרי ואף על פי שהוא בא ליטול גוזלות לשמחת יום טוב. מחלון לחלון - באותו שובך עצמו, שכן דרך שובך להיות בו מחיצות הרבה, קן לכל זוג וזוג, וחלון לכל קן וקן. גמרא. הרואה - שהוא מוליכו, אומר: להטיח גגו הוא צריך, והרי הוא עושה מלאכה ביום טוב. להטיח - שהיו טחין גגותיהן בטיט, לפי שלא היו משופעין, אלא עשויין כמין תקרת עליה, ומשתמשין בהן, לפיכך טחין אותן, ומשפעין הטיח לצד הכתלים, שיזובו מימיו. שובכו מוכיח עליו - שובכו של סולם מוכיח, שהוא ניכר שהוא של שובך. מותר - שהרי אין אדם רואהו. והאמר רב יהודה אמר רב כו' - וקשיא דרב אדרב חנן, ואף על גב דרב אמורא הוא - מקשי מיניה, מפני שרבן של כל בני הגולה היה בדורו, חוץ משמואל. תנאי היא - איכא תנא דקאי כוותיה. שוטחן בחמה - מי שנשרו כליו בדרך במי גשמים - שוטחן בחמה, והן נוגבין מאליהן. אבל לא כנגד העם - שלא יאמרו כבסן בשבת, אלמא: מידי דמשום מראית העין מותר במקום צנוע.

ה. תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף יב עמוד א

פרצופות המקלחין מים לכרכין - לא יניח פיו על פיהם וישתה, מפני שנראה כמנשק לעבודת כוכבים... מאי אינו נראה? אילימא דלא מתחזי, והאמר רב יהודה אמר רב: כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין, אפילו בחדרי חדרים אסור! אלא אימא: אם אינו נראה כמשתחוה לעבודת כוכבים - מותר.

ו. רש"י מסכת עבודה זרה דף יב עמוד א

ואם אינו נראה - מפרש לקמן. פרצופות המקלחין מים - פרצופות אדם חלולין ונכנס סילון מים לאחוריהם לתוכן ויוצאין דרך פיהם. בכרכים - דרך יושבי כרכים להתנהג בגדולה להכי נקט כרכים. אילימא דלא מיתחזי - שאין אדם רואהו. כל מקום שאסרו חכמים - דבר המותר ואסרוהו מפני מראית העין שהרואהו חושדו בדבר עבירה. אפילו בחדרי חדרים אסור - במקום שאין אדם רואה אסרוהו.

ז. תלמוד בבלי מסכת שבת דף קמו עמוד ב

מי שנשרו כליו בדרך במים - מהלך בהן ואינו חושש. הגיע לחצר החיצונה - שוטחן בחמה, אבל לא כנגד העם... אמר רב יהודה אמר רב: כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין - אפילו בחדרי חדרים אסור. תנן: שוטחן בחמה אבל לא כנגד העם! - תנאי היא; דתנאי: שוטחן בחמה אבל לא כנגד העם, רבי אלעזר ורבי שמעון אוסרין.

ח. רש"י מסכת שבת דף קמו עמוד ב

מי שנשרו - שנפלו למים בשבת. לחצר החיצונה - הסמוכה למבוא העיר, בתוך העיר, שהוא מקום משתמר. שוטחן בחמה - ליבשן. אבל לא כנגד העם - שיחשדוהו שכבסן.

ט. תלמוד בבלי מסכת שבת דף סד עמוד ב - דף סה עמוד א

אמר רב יהודה אמר רב: כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין - אפילו בחדרי חדרים אסור. תנן: ולא בזוג אף על פי שפקוק, ותנאי אידך: פוקק לה זוג בצוארה ומטייל עמה בחצר! - תנאי היא, דתנאי: שוטחן בחמה, אבל לא כנגד העם, רבי אליעזר ורבי שמעון אוסרין.

י. רש"י מסכת שבת דף סד עמוד ב - דף סה עמוד א

כל שאסרו חכמים משום מראית העין - שלא יחשדוהו באיסור, כגון שריון וקסדא ומגפיים, או לא יקשור גמלים זה בזה דמיחזי כאזיל לחינגא. ולא בזוג אף על פי שהוא פקוק - ואינו מוליד קול - לא תצא בהמה בו, וטעמא פרישנא בפרק במה בהמה (שבת נד, ב) משום דמיחזי כאזיל

לחינגא. ותניא - בברייתא דבבב דליכא מראית העין - מותר. שוטחן בחמה - מי שנשרו כליו בדרך במי גשמים. אבל לא כנגד העם - שלא יאמרו כבסן בשבת - האי תנא סבר דמידי דמשום מראית העין מותר בחדרים. אוסרין - כרב.

יא. תוספות מסכת שבת דף סה עמוד א

אמר רב כל מקום שאסרו חכמים כו' - י"מ דאין הלכה כרב מדתני בחולין (דף מא.) אין שוחטין לתוך גומא ברשות הרבים שלא יחקה האפיקורסים ובחצר מותר ומיהו אין זה ראייה דבבב מותר דאף הרואה אותו אומר לנקר חצרו הוא צריך אבל בעלמא שאם יראה אדם הרואה יחשדנו אפילו בחדרי חדרים אסור.

יב. רא"ש מסכת שבת פרק כב

אמר רב יהודה אמר רב כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין אפילו בחדרי חדרים אסור. והתנן שוטחן בחמה אבל לא כנגד העם תנאי היא דתנאי שוטחן בחמה אבל לא כנגד העם. רבי אליעזר ור"ש אוסרין. הא מלתא אף על גב דהוי ליה סתם במשנה ומחלוקת בברייתא הלכתא כמחלוקת דברייתא. דקאי רב כוותיה דמקשינן מיניה פ"ק דע"ז (דף יב א) מאי אין נראה אילימא דלא מיתחזי והאמר רב יהודה א"ר כל מקום שאסרו וכו' אלמא הלכתא הכי. ורבינו נסים גאון ז"ל פסק דאין הלכה כרב והביא ראייה מהא דתנאי פ"ב דחולין (דף מא ב) הרוצה לנקר חצרו עושה מקום חוץ לגומא ושותת ויורד לגומא ובשוק לא יעשה כן שלא יחקה את הצדוקים.

יג. רמב"ם הלכות שחיטה פרק ב הלכות ה-ו

הלכה ה - אין שוחטין לתוך ימים ונהרות שמא יאמרו עובד מים הוא זה ונראה כמקריב למים, ולא ישחוט לכלי מלא מים שמא יאמרו לצורה שתראה במים שחט, ולא ישחוט בתוך כלים ולא לתוך הגומא שכן דרך עובדי עכו"ם, ואם שחט שחיטתו כשרה.
הלכה ו - שוחטין לכלי מים עכורין שאין הצורה נראית בהן, וכן שוחט חוץ לגומא והדם שותת ויורד לגומא, ובשוק לא יעשה כן שמא יחקה את המינים, ואם שחט לגומא בשוק אסור לאכול משחיטתו עד שיבדקו אחריו שמא מין הוא, ומותר לשחוט על דופן הספינה והדם שותת על הדופן ויורד למים ומותר לשחוט על גבי הכלים.

יד. רמב"ם הלכות יום טוב פרק ה

אין מוליכין את א הסולם של שובך משובך לשובך ברשות הרבים שמא יאמרו לתקן גגו הוא מוליכו, אבל ברשות ב היחיד מוליכו, אע"פ שכל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין אפילו בחדרי חדרים אסור כאן התירו מפני שמחת יום טוב. +/השגת הראב"ד/ אע"פ שכל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין אפילו בחדרי חדרים אסור (וכו') כאן התירו מפני שמחת יו"ט. א"א הוא אמר דבר זה אבל הגמרא /ביצה/ (ט) לא אמרה כן ולא חלקה בדבר זה אלא העמידה כתנאי ורב חנן בר אמי כתנא קמא דמפליג בין רה"ר לרה"י ורב דאמר כרבי אליעזר ור"ש דלא מפלגי וב"ה שרו בתרוייהו והרב ז"ל (שבת סי' תקנב) פסק כרב יהודה אמר רב הלכך בתרוייהו שרי. +

טו. צל"ח מסכת ביצה דף כט עמוד ב (וכן תרצו כמה אחרונים)

המביא וכו' דהתם מיירי באינו יכול להוציאו לחוץ ואין רואין אותו כו'. ואין להקשות הרי כל מה שאסרו מפני מראית עין אפילו בחדרי חדרים אסור, דזה שייך בדבר ששייך גם בחוץ ולכן אסור גם בחדרי חדרים, אבל בדבר דלא משכחת בחוץ כלל כגון הוצאה לחוץ בשבת שבלא"ה אסור משום הוצאה מש"ה אינו אסור בחדרי חדרים.

טז. תוספות הרא"ש מסכת שבת דף קכז עמוד א

והא דתנן במסכת יום טוב בריש המביא כדי יין ממקום למקום לא יביאם בסל ובקופה י"ל דממקום למקום שאני שמביאם דרך רשות הרבים ומיחזי כעובדא דחול אבל הכא בביתו, אע"ג דאמרין (לקמן קמ"ו ב') כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין אפילו בחדרי חדרים אסור לא דמי להכא דאפילו אם יראו אותו בביתו נושא בקופה לא מיחזי כעובדא דחול.

יז. ראש יוסף מסכת ביצה דף כט עמוד ב

משנה המביא כדי יין ממקום למקום לא יביאם בסל וקופה כו'. הנה רש"י ז"ל פירש ממקום למקום ממש מעיר לעיר הוא דהוה כעובדין דחול הא בעיר אחת אפילו ברה"ר ורבים מצוין שרי. וכמ"ש הב"י וד"מ תק"י אות ב' אלא דב"י כתב מזויות מותר לרש"י (ולתו' אף זה אסור בד"ה המביא). ובד"מ בשם א"ז ריב"א פי' ממקום למקום. אבל מבית לבית באותו העיר מותר וכו' בד"מ דפוס פיורדא ובטורים דפוס ברלין אבל בש"ע תק"י ס"ח בהג"ה כתב בשם א"ז דבית לבית באותו חצר שרי. ותמוה שבד"מ משמע אף ברה"ר וכן נראה מרש"י. ולפ"ז הך דינא מתני' בי"ט ובשבת לא יצויר דאיסור הוצאה נגעו בי' וא"א להביא אפילו ע"י עירוב. והשתא לק"מ כ"מ שאסרו חז"ל אפילו בחדרי חדרים אסור דוקא מעיר לעיר הוה כעובדין דחול הא באותה עיר שרי ברה"ר. אבל לפי' הב"י דוקא מזויות לזויות שרי הא ברה"ר אסור. צ"ל דהא דאסרו בחדרי חדרים היינו באיסור תורה לא באיסור דרבנן עב"י של"ו וש"ע של"ו וט"ז אות ט' ורמ"ג ויבואר לקמן ורש"י לשיטתו בי"ב א' דשלא לצורך מ"ה שרי ומדרבנן אסור ועובדין דחול משמע שיאמרו שעושה לצורך חול. כמ"ש התוספת ד"ה המביא וא"כ מש"ה מותר מזויות לזויות דליכא חשש איסור תורה. משא"כ לתוס' שם דשלא לצורך כלל אסור א"כ אף מזויות לזויות אטו רה"ר ויש חשש שיאמרו לצורך חול דהוה איסור תורה דאסור אפילו בחדרי חדרים: